

meriti. Zdaj pa podvoji srednjo debelost in jo prištej k dolgosti. Ta seštevek moraš pa za 721 zmanjšati, to je 721 od njega odšteti. Številko, ki ti je zdaj ostala, poišči na rdeči strani traku. Ko si jo našel, obrni trak in na črni strani ravno nasproti vidiš številko v milimetrih, katera ti kaže, koliko kil govedo tehta.

Recimo, da si premeril srednjo debelost in našel 338, dolgosti pa 330, zdaj računi:

debelost	338
še enkrat debelost	338
dolgost	330
to je	1006
od tega proč	721
ostane	285

Zdaj vzameš trak in poiščeš na rdeči strani številko 285; ako trak obrneš na črno, najdeš njej ravno nasproti številko 708 milimetrov, to pomeni, da je govedo 708 kil težko.

Lahko pa težo izračuniš tudi iz glave, ako izpustiš stotine. Namesto dvakrat 338 vzameš le dvakrat 38, to je 76, k temu prišteješ dolgost namesto 330 samo 30, to je 106, od tega odtegneš samo 21 namesto 721, dobiš 85; k temu zdaj prišteješ 200 ter dobiš spet isto številko 285, katere poišči na traku.

Mesarjem in kupčevalcem z govejo živino je zelo priporočati, da si kupijo tak trak; kajti vage ali tehtnice ni povsod pri rokah, in kdor žival na oči kupuje in ni v tem že dolgo izkušen, lahko se okani. Take trakove prodaja gospod Franc Sadnikar, železni trgovec v Celovci (Burggasse šte. 7.), in sicer: 3 metre dolge v medni ali mesingasti škatljici po 3 gld. 20 kr. in 5 metrov dolge po 4 gld. 20 kr.

Kako sadna drevesa saditi v slabo zemljo, da rastó dobro.

Na to vprašanje odgovarja izkušen sadjar tako le:

1.) Jamo, kamor hočeš drevesa saditi, izkopaj, če le moreš, uže nekoliko tednov, predno sadiš. Če sem mislil drevesca saditi jeseni, izkopal sem jim jame kmalu po otavi, če sem jih hotel pa spomladi, izkopal sem jih že v jeseni. To je zato dobro, ker izkopana zemlja potem dalje časa leži na zraku, solnci in dežji ter se jako zrahlja in rodovitnosti napije izpod neba.

2.) Jame izkopljem, kar se da, plitve, po 1 čevelj globoke, po 3—5 čevljev pa široke, da so plitvim skledam ali dlani človeške roke podobne, po takih jamah se drevesne korenine dobro razširijo.

3.) Rušino porežem toliko globoko, dokler ji sezajo korenine, ter jo denem na stran. Prvo zemljo, tikoma pod rušinami denem posebe na stran, ker površna je boljša od spodnje, katero tudi posebe na drugo stran položim. Kadar je jama izkopana, denem rušine brž na dno, toda narobe, ter jih precej dobro pomendram in

potlačim. In tako pustim jamo, dokler pride čas drevesa saditi, prazno. Posebno koristno je tudi drevju, če v jame, dokler so še prazne, potrosiš nekoliko dobro predelanega gnojja. Dež izpira gnoj, in gnojica se iz njega oceja v globino. Ta gnoj pa moraš, ko sadiš drevesca, zopet iz jame pobrati.

4.) Kadar drevesca sadim, pa tako le ravnam: Najprej zatakнем kol sredi jame, potlej pospem nekoliko boljše zemlje po rušini in na njo postavim drevo, katero sem v to jamo namenil, privežem ga h količu, toda ne pretesno, da se laže z zemljo vred poniža in usede. Z ostalo boljšo zemljo (če nimam posebno dobre pri rokah) skrbno zaspem korenine ter jih z roko lepo razprostim, in sicer tako, da ne ostane nič praznega in presledkastega med njimi. Na to zaspem jamo po vrhu s tisto zemljo, ki sem jo nazadnje vrgel iz jame, in napravim okrog drevesa jamice, da se deževnica ali sicer voda, s katero drevo zalivam, ne oceja, ampak ostaje okrog njega.

5.) Ako pa nastopi suho vreme, treba drevesca pogostoma zalivati; ker so namreč plitvo posajena, posušé se tudi hitreje nego globoko stoječa, in tudi zemlja je okoli njih še rahla.

6.) Drugo jesen si oskrbim, če je le moči, pepela, dobre prsti ali pa prav podelanega gnojja in pospem te tvarine po rušini okrog drevesec, pa ne tikoma njih, ampak bolj okrog njih po rušini ter jo podkopljem precej globoko, toda pazim, da se korenine ne poškodujejo. Po tem takem je zemlja okrog drevesca zrahljena in pognojena, korenine nimajo samo v jami, ampak tudi zunaj nje dovolj rahle prsti in živeža, kar jim prav dobro tekne, in zato rastejo kvišku, da je veselje. Tako gnojenje in rahljanje prsti je in bo drevesom vselej prav koristno, torej tudi v poznejših letih. Kar zaradi prekopane prsti okrog drevesa nakosiš manj sená, toliko več pa otave.

Tako sadim in obdelujem svoja drevesca že več let, rastejo pa veliko hitreje in se obraščajo veliko bolje, nego druga. Zato to ravnanje vsakemu živo priporočam.

Razglas.

Po približni cenitvi se bodo na spomlad leta 1890 iz državne trtnice z ameriškimi trtami v Kostanjevici okolo 140.000 reznikov in 30.000 enoletnih vkoreninjenih trt vrste Riparia, 8000 reznikov in 1000 vkoreninjenih trt Solonis potem 4000 reznikov in 1000 vkoreninjenih trt York Madeira in konečno tudi drugih zalog kakor Rupestris, Othello, Elvira, Portalys, Huntington, Viala, Noah Cumingham, Gloire du Montpelier, vsake vrste kakih 200—1000 reznikov oddavali.

Da se vinogradnikom po zmožnosti vstreči zamore, bodo od dneva po razglasu v dotičnih občinskih pisarnah, napovedovalne pole na razpolaganje, v katere naj vino-

rejci svoje ime in priime, stališče, hiš. št. potem zaželjene trte in številko trt

do 15. novembra 1889

vpišejo, tistim, kateri se bodo pozneje oglasili bode mogoče še le vstreči, ako bode kaj zaloge ostalo.

Dosedanja cena reznikov je bila 6 gld. za 1000 komadov reznik in 10 goldinarjev za 1000 komadov vkoreninjenih trt.

C. kr. okrajno glavarstvo v Krškem, 7. oktobra 1889.

Razne reči.

* **Da sadne peške in koščice hitreje kalijo.** Poišči kraj blizu hiše ali hleva ali kje drugje, kamor po dnevi solnce najbolj sije. Tu naredi sečnja meseca luknjo čevlj globoko, široko pa po množini nabranih pešká. To luknjo napolni na pol s konjskim gnojem, čezenj pa potresi za 1 palec na debelo dobre, čiste prsti. Ko je to storjeno, vzemi peške in jih s čisto prstjo pomešaj. Pomešane peške deni v platneno culo ter jo zaveži, da peške iz nje ne padajo, culo pa z roko potlači tako, da peške ne leže na debelo v njej. Tako na široko podelano culo peška položi v gori popisano luknjo, na njo pa za palec na debelo potresi dobre, čiste prsti. Ob suhem vremenu moraš luknjo polivati z mlačno vodo. Do 6. tedna začno peške že gotovo kaliti. Kadar to zapaziš, vzemi culo iz luknje prav rahlo, nesi peške naravnost v drevesnico posadi jih v gredice $\frac{3}{4}$ palca globoke po palec narazen in jih potem z rahlo roko zagrebi. Če je vreme suho, treba je sajenke večkrat s postano vodo s škropilnico politi. Kdor to poskusi, kar čudil se bo, kako hitro bodo začele peške kaliti in skoro vse enako v drevesca rasti. Tudi pozneje rasto tako vzrejena drevesca veseleje in krepkeje mimo onih, ki so po navadi bila jeseni v gredice vsejena. — Koščice češpljeve in črešnjeve itd. pa tako ravnaj že jeseni meseca novembra, in videl boš, da bodo kakor peške začele spomladi kaliti.

* **O sadnih divjakih.** Navadno poiščejo naši kmetovalci divjakov v hosti, tako imenovanih samosevcev, katere potem presajajo na on prostor, koder bode raslo mogočno prihodnje sadno drevje. Prepogostoma pa se samosevci slabo sponašajo, ker navadno so uže stari in tudi slabih korenik, in vsi sadjarji se strinjajo v tem, da so najboljši divjaki iz semena, po rednih semeniščih ali drevesnicah odgojeni. Glavna stvar namreč je, da ima divjak lepe korenike. Ako jih ima, gotovo bo v dobro zrahljanem svetu izvrstno in naglo uspeval, in tudi cepič se gotovo prime, ker obile korenike dovajajo dovolj živeža, in res uže prvo leto požene čez meter dolgo mladiko. Taki dveletni divjaki naj se spomladi nasade v drevesnico bolj narazen, avgusta meseca pa cepijo na oko, ali pa prihodnjo spomlad na sedlo, v sklad itd.

* **Z drevjem jagodnimi grmi, vinsko trto in z rožami,** katere je poškodovala toča, ravnaj tako le: Smole in voska raztopi po enoliko in primešaj toliko navadnega

vinskega cvetu, da ostane reč tekoča. S tem drevesnim voskom, ki se dá lahko s čopičem mazati, hitro zamaži vse rane, čim prej tem hitreje se zarastejo. Če ni takega voska, dobra je tudi ilovica, s kakeršno mažejo lončarji peči, primešaj pa jej mizarskega kleja ali lima. Če rane še v pravem času in dobro zamažeš, ostanejo drevesa zdrava ter rode drugo leto zopet obilo sadja, naj si jih je toča tudi uže večkrat pobila.

* **Suha prst.** Kolikokrat imamo prst na kakem suhem kraju, kjer bi seveda ne smela biti, pa se nam popolnoma posuši! Ker bi radi rastline svoje posadili, pa jih zaradi suhe prsti ne moremo. Če jo polijemo z vodo, sprijemlje se in ni za rabo, če pa porabimo suho, medli ves čas rastlina, ker se prst pozneje le malo navzame vlage. Sveža vlažna prst je torej pri presajanju neizogibno potrebna. Suho prst vendar lahko osvežimo na ta le način: Prinesimo je na presajalno mizo srednje velik kup, polijmo jo malo z vodo in potem jo z rokami dobro premešajmo. Ko se je voda, ki smo jo bili prilili, že povsod enako razlezla, polijmo kup iz nova in ga premešavajmo ter prst menimo tudi z rokami. Tako delajmo tako dolgo, da je kup vlažen.

* Če si je konj izvinil nogo, rabili so poprej mrzle mokre obkladke. Izkušnja je pa poučila, da se noga mnogo prej ozdravi, če na njo devlješ gorke obkladke ali pa če mu bolno nogo postaviš v jako gorko vodo. Potem pomoči obezo v zmes, napravljeno iz enolikh delov vode in arnike in jo trdno obeži okrog otekle in boleče noge. Kadar se je obeza uže posušila, namoči jo zopet v rečeni tekočini. V malo dneh konja zopet lahko vprežeš.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

131.

Danes in nekdanj.

Človek je znal v prirodi najti ogromno množino materialnega bogastva, katero je cele veke brez koristi ležalo skrito v zemlji. Kako slabo so bila razsvetljena naša mesta in delavnice dokler je človek samo z bilinstva in živalstva dobival gorivo! Človek je s svojim trudom in naporom odprl cele potoke petroleja, da mu lepše in boljše razsvetljavajo hiše. V premogu je našel človek neizcrpivo vrelo bogastva, kateremu vrednosti ne more oceniti. Premog je najbolje deloval na razvoj parnih strojev, kateri človeku vsestranski ogromno uslugo delajo. S premoga si človek dela plin za razsvetljavo, ž njega dobiva parafin za sveče, ž njega dela najkrasnejše in najrazličnejše anilinske boje, katere so v bojadisarstvu cel prevrat napravile itd. Mnoge stvari, ki so na miru